

בוועז סנג'רו

אלימות שוטרים בין השורות

היתרון המספרי וחרף העובדה שמדובר באזרח המסתייע בקביים, לא בחלו השוטרים בטענה שניסה לתקוף שוטר וביקשו את הארכת מעצרו. כדבר שבשגרה גם היו מקבלים זאת, מהסיבות שלעיל. אלא שהשופטת לארייבבלי, לאחר שהסניגור הציג בפניה סרטון שצילם אזרח אחר, דחתה את בקשת המעצר ואף כתבה בהחלטתה מיום 15.11.19 כך: "אם כדברי הסניגור לא קדמה לתגובת השוטר רים כל פעולה על ידי המשיב, הרי שאין ספק שמדובר באלימות שוטרים ועל כן יועבר התיק למח"ש".

במקום לחקור את אלימות השוטרים כעניין משמעותי ופיקודי ולהסיק מסקנות לשיפור, בחרה המשטרה להגיש ערר על החלטת השחרור. כך תיאר הסניגור את אלימות השוטרים (פרוטוקול הדיון מיום 17.11.19): "מציג לבית המשפט את סרטון הודאו. כשהניידת מגיעה, הבחור בחולצה המשובצת עם הקביים זה המשיב. האירוע האלים בצד ימין זה מסרי [אזרח נוסף שהוכה] והוא שוחרר. המשיב עם השוטרים, תופסים אותו כי לא רוצים שהוא יצלם... רואים שהמשיב נופל, חמישה שוטרים התנפלו על דלת הסוואנה. מדובר במשיב שהוא עם קביים... רואים את הניידת מגיעה והמשיב עומד. הטענה שהיה משהו קודם היא טענה שקרית". השופט כדורי דחה את ערר המשטרה, שחרר את העצור וכתב "ערר זה טוב היה אלמלא היה מוגש". בעיתונות דווח שבי מהלך הדיון אמר לנציג המשטרה: "עשיתי אתכם חסד". אכן. אך עם אזרחי ישראל לא עשה השופט חסד כשנמנע מביקורת חריפה בהחלטתו והסתפק ברמו.

ולאלה שחלילה מתנחמים בכך שהאירוע התרחש בעיסאווייה שבפאתי ירושלים ואומרים לעצמם "לי זה לא יקרה" – אלימות משטרתית אינה יודעת גבולות. היא מופנית כלפי אזרחים ערבים וכלפי אזרחים יהודים; כלפי עולים וכלפי צברים; אם לא הופנתה כלפיך, אולי מחר תופנה כנגד ילדיך.

מה ניתן ללמוד משתי החלטות שבהן הורו שופטת השלום בירושלים לארייבבלי והשופט המחוזי כדורי על שחרור העי צור? העוסקים בתחום יודעים שאלימות שוטרים כנגד אזרחים היא נפוצה. התופעה תועדה בדו"ח ועדה ציבורית מ-1994, שבו מופיעות המלצות שלא יושמו. גם המחלקה לחקירות שוטרים (מח"ש) איננה מצליחה להושיע: מתוך אלפי תלונות בשנה היא חוקרת רק מאות ומגישה כתבי אישום רק בכחמישית מהתיקים הנחקרים. כסדר גודל: רק כאחוז מהתלונות מגיע לכתב אישום. מדוע מתקשה מח"ש להתמודד עם התופעה? ראשית, משום שהיא מתמקדת בהליך הפלילי, הדורש בצדק הוכחה מעבר לספק סביר. שנית, משום שהיא מתקשה אפילו בהגדרת תפקידה המופיע באתר משרד המשפטים, להתמקד במטרה "לשמור ולהגן על אזרחי המדינה, ובפרט על החוליות החלשות בחברה – מפני אלימות משטרתית, התנהלות מושחתת של שוטרים ושימוש לרעה בסמכות"; ובאותה נשימה נאמר שם "כל זאת, בלא שפועלה של מח"ש ירתיע חלילה שוטרים הגונים וטובים מלדבוק בביצוע משימותיהם המקצועיות, לחתור למגע, ולבצע את המוטל עליהם ללא חשש". אך כשמדובר באלימות שוטרים, דווקא ראוי לוותר על "החתירה למגע" וראוי ליצור חשש של שוטרים אלימים מלהיכנע ליצר ריהם. שלישית, משום שהשוטרים אינם נוהגים לסייר לכד אלא בצוותים והשוטרהמכה יכול להסתייע בעדות שוטרים אחרים, הפועלים תחת "קשר השתיקה".

רביעית, משום שהתובעים והשופטים נוטים להאמין לשוטרים ולא לאזרח. השופטים אווזים ב"חזקת תקינות המנהל" ואינם נוטים לחשד בריא כנדרש כלפי בעלי סמכות וכוח: "כבדהו וחשדהו". חוסר החשד מאתגר את תורת ההיגיון, שאינה תומכת באפשרות שאזרח בודד יעז לתקוף קבוצת שוטרים חסונים. והנה מקרה יוצא דופן ביחסם של השופטים. מחמד אבו חומוס נכח בעת אירוע בעיסאווייה וצילם. השוטרים לא אהבו את התיעוד. הוא הותקף באכזריות על ידי כמה שוטרים. לאחר מעשה, חרף

פרופ' בוועז סנג'רו מלמד במרכז האקדמי למשפט ולעסקים ובמכללה האקדמית ספיר ומייסד האתר ביקורת מערכת המשפט הפלילי